

Кулішов Володимир Сергійович,

кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «УМО» НАПН України

СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТАРШОГО МАЙСТРА ЗАКЛАДУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ГАЛУЗІ

В умовах реформування системи вітчизняної освіти взагалі і професійної (професійно-технічної) освіти (далі П(ПТ)О) зокрема, широкого запровадження новітніх виробничих технологій, підвищення якості робітничих кадрів розширюються та ускладнюються функції системи професійної підготовки кваліфікованих робітників, зростає потреба науково-методичного супроводу її функціонування.

У зв'язку зі зміною змісту та характеру праці на основі досягнень науково-технічного прогресу в галузях, виникнення нових професій суттєве значення має організація навчально-виробничого процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О), яка повинна бути спрямована на значне підвищення якості професійної підготовки робітників, її фундаменталізації та гнучкості. Сучасні вимоги до якості трудових ресурсів потребують переважно інноваційних підходів до їх підготовки, високого професіоналізму як педагогічних працівників системи П(ПТ)О, так і керівного складу відповідних закладів освіти [1].

До керівного складу ЗП(ПТ)О належить старший майстер, який є організатором виробничого навчання та практики учнів, відповідає за їх стан, забезпечує безпечні умови праці учнів та майстрів виробничого навчання, керує навчально-виробничою діяльністю.

У своїй роботі старший майстер керується Законом України «Про професійну (професійно-технічну) освіту» від 10.02.1998 № 103/98-ВР

(редакція станом на 02.04.2022), Законом України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, Постановами Кабінету Міністрів України від 07.06.1999 № 992 «Про порядок надання робочих місць для проходження учнями, слухачами ПТНЗ виробничого навчання та виробничої практики», від 27.08.2010 № 770 «Про внесення змін до порядку надання робочих місць для проходження учнями, слухачами ПТНЗ виробничого навчання та виробничої практики», від 03.04.2019 № 281 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 07.06.1999 № 992», від 27.08.2010 № 784 «Про затвердження порядку працевлаштування випускників ПТНЗ, підготовка яких проводилася за державним замовленням», від 21.08.2019 № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (редакція станом на 31.12.2019), Положенням про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах, затвердженим наказом МОН України від 30.05.2006 № 419 (редакція станом на 08.09.2015), Положенням про порядок кваліфікаційної атестації та присвоєння кваліфікації особам, які здобувають професійно-технічну освіту, затвердженого наказом Мінпраці та соціальної політики України і Міністерством освіти і науки України від 31.12.1998 № 201/469 (редакція станом на 26.12.2017) тощо.

В сучасних умовах виробництва змінилися підходи до організації навчально-виробничого процесу у ЗП(ПТ)О, а отже – розширився функціонал діяльності старшого майстра. Які ж завдання сьогодні поставлені перед старшим майстром?

1. Забезпечення якості професійно-практичної підготовки.
2. Оновлення стану навчально-матеріальної бази ЗП(ПТ)О.
3. Підбір кадрів та підвищення професійного рівня молодих майстрів виробничого навчання.
4. Впровадження в навчально-виробничий процес сучасних виробничих технологій та обладнання.
5. Створення навчально-практичних центрів (дільниць).

6. Укладання договорів на підготовку кадрів, проходження виробничої практики та працевлаштування.

7. Участь у організації професійного навчання учнів за дуальною формою здобуття освіти тощо.

Таким чином, серед основних напрямів діяльності старшого майстра варто виділити два основних:

1) Планування, організація та контроль навчально-виробничого процесу як у ЗП(ПТ)О, так і в умовах виробництва;

2) Інструктивно-методична робота з майстрами виробничого навчання.

Розглянемо більш детально кожен з напрямів діяльності.

Однією з основних функцій професійної діяльності старшого майстра ЗП(ПТ)О є організація та контроль професійно-практичної підготовки. У цьому контексті старший майстер:

- відповідає за навчально-виробничу діяльність майстрів виробничого навчання та роботу всього персоналу навчально-виробничих майстерень, полігонів і лабораторій закладу освіти;

- організовує навчально-виробничий процес відповідно до програм виробничого навчання, технологій виробництва;

- здійснює контроль за веденням встановленої обліково-звітної документації щодо показників роботи навчальних майстерень, полігонів і лабораторій;

- відповідає за оснащення навчальних майстерень, полігонів і лабораторій обладнанням, устаткуванням, матеріалами, інструментами, пристроями і технологічною документацією;

- проводить прийом і оцінку якості продукції, виконаної учнями в процесі навчання (при відсутності у закладі освіти робітника технічного контролю);

- контролює проведення виробничого навчання, ведення технічної документації;

- готує проекти договорів та разом із майстрами виробничого навчання визначає робочі місця, що відповідають вимогам навчальних програм для проходження учнями виробничої практики;

- контролює виконання учнями кваліфікаційних (пробних) робіт;

- контролює дотримання майстрами виробничого навчання та працівниками навчально-виробничих майстерень, полігонів і лабораторій правил внутрішнього трудового розпорядку закладу освіти, вимог, правил охорони праці та протипожежної безпеки згідно з чинним законодавством.

Також, сьогодні старший майстер є одним із організаторів і координаторів освітнього процесу у ЗП(ПТ)О за дуальною формою навчання. Старший майстер, як правило, здійснює домовленості щодо організації професійного навчання із керівниками підприємств, установ та організацій, укладає угоди на підготовку кадрів, частково здійснює контроль за організацією навчально-виробничого процесу за дуальною формою навчання.

Ще однією важливою ланкою професійної діяльності старшого майстра ЗП(ПТ)О є інструктивно-методична робота з майстрами виробничого навчання, яка сьогодні зводиться до:

- здійснення контролю за підготовкою майстрів виробничого навчання до проведення занять;

- сприяння розвитку педагогічної і технічної творчості майстрів виробничого навчання, участі їх у відповідних методичних секціях, конкурсах професійної майстерності;

- організації і контролю підвищення кваліфікації і стажування майстрів виробничого навчання разом із заступником директора з навчально-виробничої роботи, участі у їх атестації;

- підготовки відповідних матеріалів і виступів на засіданнях педагогічної ради закладу освіти у межах своїх посадових обов'язків.

Важливим аспектом методичної діяльності старшого майстра є організація роботи Школи молодого майстра. Її мета – надання майстрам-початківцям методичної допомоги у розв'язанні першочергових проблем,

подоланні труднощів, з якими зустрічаються молоді педагогічні працівники, з метою підтримання їхньої творчої наснаги, бажання плідно працювати. У рамках роботи школи, як правило, розглядаються питання організації роботи майстра виробничого навчання з планування, підготовки до занять, створення комплексного методичного забезпечення професій, системи роботи майстра з питань охорони праці та безпеки життєдіяльності, впровадження інтерактивних технологій, інноваційних виробничих технологій та обладнання. Молоді педагоги ознайомлюються також з нормативно-правовими документами у сфері П(ПТ)О [2].

Отже, як бачимо функціонал обов'язків старшого майстра ЗП(ПТ)О сьогодні досить широкий, що вимагає від нього постійного професійного розвитку та роботи на випередження, зокрема:

- 1) мати професійні якості керівника-менеджера та сучасне управлінське мислення;
- 2) проводити маркетингові дослідження та проектувати виробничу діяльність ЗП(ПТ)О;
- 3) виходити на новий рівень інформаційної взаємодії з урахуванням корпоративних інтересів підприємств;
- 4) знати і володіти новими виробничими технологіями.

Таким чином, специфіка професійної діяльності старшого майстра сьогодні є одним із тих ключових аспектів роботи ЗП(ПТ)О, що впливає як на якість професійної підготовки кваліфікованих робітників, так і на методичну й технологічну готовність майстрів виробничого навчання до виконання професійних обов'язків.

Список використаної літератури

1. Організація, планування та контроль навчально-виробничого процесу. Методичні рекомендації / Укладачі М.Д.Грачов, В.М.Скиба, Самойленко Н.Ю. Суми, 2011. 40с.

2. Роль старшого майстра у вирішенні актуальних питань організації професійно-практичної підготовки. Матеріали кращих освітніх практик педагогічних працівників закладів професійної освіти / Укладачі Горлова А.Г., Левіна Р.М., Юдіна Ю.Г. Біла Церква, 2020. 85 с. Режим доступу: <https://profosvita.org/mod/page/view.php?id=10775>